

Μὰ ὅ,τι σὲ σένα δὲν ἀλλάζει: ὁ πόνος
 πού λέω θεορμὴ σου γίνεται ἀναγλία,
 ὁ ξέχωρος, ἀπλός, δικός σου τόνος,
 ἡ δειλιασμένη ὀλάνθιστή σου ἀγκάλια,
 κ' ἡ γοργή σου λαλιά, καθάρια βρύση,
 — τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς μου ἔχουν κρατήσει.

Ξ Ξ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ Ξ Ξ Ξ Ξ ΤΟΥ ΤΕΡΣΙΟΚΟΦΕΚΗ Ξ Ξ

Ἐλάτε ὦ τόνοι πρὸς ἐμένα, ρυθμισμένοι
 στῆς ὀρχήστρας τὴν πολύψυχη ἀρμονία.
 Ἐλάτε ἀπλοί, ζευγαρωτοί, δεμένοι
 στὸ πάθος, στὴ λαχτάρα, στὴ μανία,
 στὴ γλυκειὰ τῆς ζωῆς μας τυρανία,
 στὰ φτερά τῆς γαλήνης ἀπλωμένοι,
 καὶ λεύτεροι, λυμένοι, λυγισμένοι,
 πλάστε τὴ δακρυσμένη συμφωνία.
 Στὴν τρικυμιά σας μέσα, ὀλαρμενίζετε
 μὲ τὴν ψυχὴ ἀπλωτή, λευκὸ πανάκι,
 ὁ ἀνθρώπινος καημὸς πού σᾶς φλογίζει.
 Κι ἂν τὼρ' ἀμέτρητα στοιχιά καὶ δρόμοι
 τὸν πόνου ἀντιφωνοῦν ὄλου τοῦ κόσμου,
 ἄχ πῶς ἀπολυτρώνεται ὁ δικός μου!

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Τώρα τελευταία δόθηκε πρόγραμμα καινούριο στὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ στὰ γυμνάσια: παρουσιάζει κά-
 ποια καλύτερη ψήφ, πληθαίνουν οἱ ὥρες σὲ μερικὰ μα-
 θήματα πού εἶταν ἀνάγκη, καὶ φεύγει ἀπὸ τὰ ἑλλη-
 νικὰ σχολεῖα ἢ μιὰ ὥρα τῶν λατινικῶν, ἀπομεινάρει
 ἀξιοθρήνητο περασμένων μεγαλείων.

Βέβαια γιὰ μᾶς αὐτὰ σημασία μεγάλη δὲν ἔχουν·
 ἔσο μέσα στὸ σπῆτι τῆς παιδείας μας τάνηλιαγο εἶναι
 θρονασμένη ἢ στίγλα γεροντοκόρη ἢ καθαρεύουσα,
 πού ἡ ἀνάσα τῆς εἶναι μούχλα καὶ νέκρα, ἔσο δὲν ἀ-
 νοίγουνε διάπλατα τὰ παραθυρά του, νᾶμπει μέσα τὸ
 φῶς κι ὁ ἀέρας καὶ νᾶμπει ἢ ζωὴ μιλώντας τὴ γλώσ-
 σα τῆς, ἔτι νὰ γίνε, εἶναι μισὸ καὶ προσωρινό. Μὰ
 καθὼς τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ δὲν τὸ λύει ἔλο τὸ ἐκ-
 παιδευτικό, γιὰτί σὲ χώρες, πού διγλωσσία δὲν ξέ-
 ρουνε, θάτανε τότες ἢ παιδεία τέλεια κι ἀσάλευτη,
 ἔτσι καὶ μέσα στὸ βασίλειο τῆς καθαρεύουσας πολλὰ
 γκρεμίσματα καὶ χτισίσματα μερικὰ θὰ μπορούσανε νὰ
 γίνονε, περιμένοντας τὴ μέρα τοῦ λυτρωμοῦ· κι ἀπὸ
 τὴν ἀποψη αὐτὴ τὸ καινούριο τὸ πρόγραμμα τὸ βλέ-
 πουμε μὲ χαρὰ· φτάνει μόνο νὰ ἐφαρμοστεῖ καὶ πραγ-
 ματικά, γιὰτί, ἔπως εἶναι τώρα, μὲ τὴν ἔλλειψη δι-
 σκάλων κατὰλληλων, μαθήματα σημαντικὰ εἶναι μόνο
 στὸ χαρτί γραμμένα καὶ τὰ μαθήματα πάλι, γιὰ τὰ ὁ-

ποῖα ὑπάρχουν εἰδικοί, μὲ τὸ παραφόρτωμα τᾶπάν-
 θρωπο, πού γίνεται στοὺς δύτμοιρους, δὲν εἶναι δυνα-
 τὸ νὰ διδαχθοῦν ἔπως πρέπει.

Ὅμοια, μὲ μιὰν ἐρμύ γενναϊότερη, κι ἄλλες ἐπι-
 σκευὲς ριζικώτερες, ἔσο διγλ. δὲν γκρεμίζεται συθέ-
 μελα ἢ παιδεία μας γιὰ νὰ ξαναχτιστεῖ ἀπάνω στὰ θε-
 μέλια τῆς ζωντανῆς γλώσσας, μποροῦνε νὰ γίνονε
 καὶ μιὰ ἀπ' αὐτές, βικαιτική κι ἀπαραίτητη: νὰ κα-
 ταργηθεῖ τὸ λεγόμενον ἑλληνικὸ σκολεῖο (σκολαρχεῖο)
 γιὰτί εἶναι ἀνόητο, γιὰτί εἶναι ἀνώφελο, ἔσο καὶ
 βλαβερό, γιὰτί βάση δὲν ἔχει. Τὶ θέλει καὶ τί κάνει;
 συμπληρώνει τὴ μόρφωση τοῦ δημοτικοῦ ἢ προτοι-
 μάζει γιὰ τὸ γυμνάσιο; κατὰ τὸ νόμο καὶ τὰ δυό· μὰ
 ἄς δοῦμε τί γίνεται στ'ἀλήθεια. Ἄς ρίξουμε μιὰ ματιὰ
 στὸ πρόγραμμά του, ἔπως κανόνιστηκε ἴ τώρα: τὸ μάτι
 μας ἀμέσως, μὲ τὸν τρομερὸ ὄγκο τῶν ὥρων πού ἔχει
 ἓνα μάθημα τὸ τραβάει, τὰ ἑλληνικά: ἔχουν ἔντεκα
 ὥρες ἀπέναντι στὶς δυὸ ἢ τρεῖς τῶν ἄλλων μαθημάτων·
 ἀπ' τίς ἔντεκα αὐτὲς οἱ ἑφτά εἶναι γιὰ ἀρχαῖα.

Τὴ δύναμη τῆ μορφωτικῆς, πού ἔχει τὸ γνώρισμα
 ἑνὸς πολιτισμοῦ κι ὀποιουδήποτε, πολὺ περισσότερο
 φυσικὰ ἑνὸς ἀνώτερου πολιτισμοῦ, πρῶτ' ἀπ' ἔλα γιὰ
 τὸ πλάνημα πού δίνει: στὸ νοῦ, δὲ θὰ τὴν ἀρνηθῶ ἐγώ.
 Μὰ γιὰ νὰ μπορέσει τὸ γνώρισμα αὐτὸ νὰ δώσει τοὺς
 καρπούς πού τοῦ ζητοῦμε, ἔτι καὶ νὰ τοῦ ζητοῦμε,
 πρέπει νὰ δίνεται, ρυθμισμένα βέβαια ἀπάνω στὴ δε-
 χτική δύναμη τοῦ παιδιοῦ, πάντα ἕμως σὲ δόση ὀπω-
 σθήποτε γενναία, πρέπει ὁ πολιτισμὸς αὐτός, ἢ ζωὴ
 αὐτὴ πού πρόκειται νὰ γνωρίσει, νὰ τοῦ προσφέρνεται
 σὲ πλάτος καὶ βάθος, σ' ἔλα τὰ χαρκατηριστικώτερα
 τῆς φανερώματα καὶ πλατύτερα στὸ φανερώμα τῆς τὸ
 λογοτεχνικό, πρέπει ἢ εἰκόνα τῆς ζωῆς αὐτῆς νὰ ξεδι-
 πλωθεῖ στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ πλούσια χρωματισμένη
 καὶ καλὰ φωτισμένη, νὰ τοῦ ἀγγίξει τὴ σκέψη καὶ νὰ
 τοῦ κινήσει τὴν καρδιά· ἄλλωθς ἢ μελέτη τῆς δὲν ἔχει
 νόημα, δὲν ἔχει σκοπὸ· εἶναι λόγια κούφια, κουργεῖα
 ἔσκιωμένα ἀπὸ μιὰ πορφύρα, γιὰ νὰ γίνονται φλάμ-
 πουρα τῶν μισόμαθων καὶ τῶν φωνακλάδων.

Δὲν ἐξετάζω ἂν αὐτὸ κατορθώνεται: στὰ γυμνάσια μας
 μπορεῖ νὰ κατορθωθεῖ· καὶ τὰ χρόνια εἶναι περισσότερα
 καὶ τὰ παιδιὰ ὀρμώτερα κι ἀπ' τὴν ἠλικία τους κι
 ἀπ' τὸ γνώρισμα τῆς σημερινῆς ζωῆς· γιὰτί μιὰς ζωῆς
 περασμένης μόνο ἐκείνες τίς μορφές μπορεῖ κανεὶς νὰ
 καταλάβει, ἔσων κατέχει τίς ἀντίστοιχες συγκαρινές.
 Ὅποιος ἔμως πεῖ πῶς αὐτὸ γίνεται ἢ καὶ πῶς μπορεῖ
 νὰ γίνε στὰ ἑλληνικά, ἔχει ὀρεξη νὰ γελάσει. Σ' αὐτὰ,
 ἂν ἀφήσουμε τὴν πολιτικὴ ἱστορία, πού γίνεται σὲ
 ὥρες ἰδιαίτερες, ἀπ' τὴν ἀρχαία ζωὴ παρέχονται ἔλα-
 ἔλα πρῶτα καμιά πενήνταριά σελίδες ἀπ' τὸν Ξενο-
 φώντα, πολὺ λιγώτερες ἀπ' τοὺς μυθογράφους κι ἀπ'
 τὸ Λουκιανό. Ἀπὸ πενήντα σελίδες ἑνὸς συγγραφέα ὀχι
 πιά τίποτε ἄλλο, μὰ οὔτε ἢ φυσιογνωμία ἢ ἰδιαιτέρη
 τοῦ συγγραφέα αὐτονοῦ δὲν ξεχωρίζει: καλὰ καλὰ.

GEORG BRANDES

ΓΙΑ ΤΟΝ ΊΨΕΝ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ

(HENRIK IBSEN INTIME)

Μετάφρ. Α. ΚΟΥΚΟΥΛΑ 5.—

Ἐπειτα τὸ παιδί μὲ χίλιους κόπους καὶ βάσανα μαθαίνει, κουτσομαθαίνει τὸ τυπικὸ τῆς ἀττικῆς· κουτσομαθαίνει· μὰ ἄς δεχτοῦμε πὼς τὸ μαθαίνει καλά, καὶ ἀκόμα περισσότερο, πὼς προχωρεῖ πολὺ στὸ γνῶρισμα τῆς ἀρχαίας γλώσσας· κ' ἔπειτα; γιατί ἔλ' αὐτά; γιὰ νὰ διαβάσει αὐτὲς τὶς πενήντα σελίδες; εἶναι, ἀλήθεια, πρῶμα πρωτάκουστο νὰ σπουδάζει κανεὶς μιὰ γλώσσα, γιὰ νὰ διαβάσει πενήντα, μακάρι κ' ἕκατὸ σελίδες ἀπ' τῆ φιλολογία ποῦναι γραμμένη στὴ γλώσσα αὐτῆ.

Ἄλ' αὐτὰ τότε μόνο θαῆχαν σημασία, ἂν ἐκεῖνος ποῦ τὰρχίζει ἔχει σκοπὸ νὰ πάει παραπέρα στὸ δρόμο αὐτό· (ἀνεξάρτητα ἀπ' τὸ μεθοδικὸ ζήτημα τοῦ πὼς πρέπει νὰρχίζει ἢ διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων). Τώρα εἶναι σὰ νὰναγκάζει κανεὶς ἕναν ἄνθρωπο μὲ σπρωξίματα καὶ σκοντάματα νὰνεθεῖ τὰ σκαλοπάτια τὰ δυσκολανέθετα ἐνὸς παλατιοῦ, ποῦ οἱ πόρτες τοῦ θὰ τοῦ μείνουνε γιὰ πάντα κλειστές.

Ἔτσι τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο ἀπ' τὸ μάθημα ποῦ μὲ τὸν ὄγκο τοῦ τοῦ δίνει τὴν ξεχωριστὴν του βούλλα, χάνει τὸ χαρακτήρα σχολεῖοῦ αὐτότελου καὶ αὐτοῦ-παρχτου καὶ μπορεῖ νὰ σταθεῖ μόνο σὰν προπαρασκευαστικὸ γιὰ τὸ γυμνάσιο (1). Θάθελα ἔμωξ νὰξερὰ πόσα ἀπ' τὰ παιδιὰ ποῦ παίρουνε χαρτὶ σχολαρχεῖοῦ ἐξακολουθοῦνε σπουδὲς καὶ παραπάνω, στατιστικὰς στὰ χέρια μου δὲν ἔχω, ὑποθέτω ὁμωξ πὼς ἂν πῶ ἕνα στὰ δέκα—καὶ αὐτὸ τὸ βγάζω ἀπὸ παρατήρησές μου σ' ἕνα σχολεῖο—δὲ λέω πολὺ, τοῦλάχιστο γιὰ τὶς ἐπαρχίες. Γιατί ὁ γονιὸς ὁ βρωμιός, γενικὰ, αὐτὰ δὲν τὰ βλέπει, οὔτε εἶναι σὲ θέση νὰ τὰ δεῖ. Ἐκεῖνος θέλει νὰ μάθει τὸ παιδί τοῦ γράμματα· τί γράμματα εἶν' αὐτὰ καὶ σὲ τί θὰ τοῦ χρησιμέψουνε; δὲν τὸ ἐξετάζει· νὰ μάθει γράμματα! ἢ λέξη τὸν μαγεύει ἔπειτα τὸ ἀπολυτήριον τοῦ ἑλληνικοῦ σχολεῖοῦ ἀνοίγει τὶς πόρτες σὲ μερικὰς θετούλες. Κ' ἔτσι γιὰ χατίρι δέκα παιδιῶν, ἐνενήντα ἄλλα σκοτώνονται καὶ ξεθεύονται, ἀφήνουνε τὸ χωρὶς τους πολλὰς φορές, γιὰ νὰ γεμίσουνε τὸ κεφάλι τους μὲ πράματα ἀνώφελα καὶ με λέξες ἄδρες, πετώντας στὴ θάλασσα καιρὸ κ' ἐνέργεια ποῦ ἔχουν ἔλα τὰ δικαιώματα τοῦ κόσμου νὰ τὰ χρησιμοποιήσουνε σὲ τρόπο ἐξυπηρετικὸ τῆς ζωῆς τους.

(Στάλλο φίλλο τελώναι)

ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ

1) Ὁ Α. Πετρίδης, Δελτίο τοῦ Ἐκπ. Ὁμίλου 4 (1914) 281—293, συμπεραίνει, στηριγμένος ἀπάνω σὲ μιὰ στατιστικὴ ποῦ κατάρτισε ὁ ἴδιος, σ' ἕνα σχολεῖο Πειραιώτικο, πὼς τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται σχολεῖο τῆς μέσης καὶ ἀνώτερης τάξης, γιατί, λέει, τὰ μιὰ ἀπάνω—κάτω παιδιὰ ποῦ φοιτοῦνε σ' αὐτὸ βγαίνουν ἀπ' τὴν τάξην τὴν ἐργατικὴν, ἐνῶ δὲν εἶναι σχολεῖο γι' οὐτὴ τὴν τάξην. Τὸ κακὸ εἶναι μεγαλύτερο: τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο δὲν εἶναι γιὰ καμμιαν τῆς τάξης παιδί, ἢ δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ πάει στὸ γυμνάσιο.

Μ' ἕνα ἄλλο παράδειγμα θὰ δεῖξω τὸ καταπῶς πρόσωπα ποιητικὰ δημιουργηθήκαν ἀπότῆς δοκιμῆς ποῦ-κανε ὁ συγγραφέας γιὰ νὰ ζηγγήσει τὰ ἔσα γνῶριζε ἀπὸ μιὰ περιεργὴ προσωπικὴ του πείρα.

Ἐνας νεαρὸς σφὸς ποῦ λεγότανε κ. Χόλμ, εἶταν ἐνθερμος θαυμαστῆς τοῦ Ἰψεν. Θεωροῦσε ὡς τὴ μεγαλύτερη εὐτυχία του νὰ γνωρίσει προσωπικὰ τὸ Δάσκαλο. Ὁ Ἰψεν πάλι ἀπὸ τὸ μέρος του εἶχε μιὰ συμπάθεια γιὰ τὸ Δανὸ τοῦτο νέο. Μιὰ καλὴ μέρα, στὸ Μόναχο, ὁ Ἰψεν δέχεται ἕνα ἔμα σταλμένο ἀπὸ τὸ Χόλμ. Τ' ἀνοίγει καὶ βλέπει κάμποσες ἐπιστολὰς γραμμένες ἔλεξ ἀπὸ τὸν ἴδιο γιὰ τὸ Χόλμ, καὶ ξεχωριστὰ μιὰ φωτογραφία ποῦχε δώσει ἄλλοτε στὸ νέο του θαυμαστή.

Κι' οὔτε μιὰ λέξη ἐπεξηγηματικὴ!

Ὁ Ἰψεν βάλθηκε νὰ γυρέψει γιὰ νὰ μάθει τί τρέχει: Τί διάβολο μπορεῖ νὰ σημαίνει τοῦτο;—Νὰ μοῦ γυρίσει ἔλ' αὐτά;—Σίγουρα θὰ τρελλάθηκε.—Μὰ καὶ νὰ παραδεχτοῦμε πὼς τρελλάθηκε, γιατί νὰ μοῦ γυρίσει τὴ φωτογραφία μου καὶ τὰ γράμματά μου; Μονάχα οἱ ἀρραβωνιασμένοι κάνουν ἔτσι σὰ λάχει καὶ τὰ χαλάσουν. Μ' ἀγαπᾶ ὀλόψυχα. Πρέπει γὰ μ' ἀνκάτεψε μὲ κανένα ἄλλο πρόσωπο ποῦ θ' ἀγαπᾶ πάλι ἔτσι σίγουρα θὰ μ' ἀνκάτεψε μὲ καμμιὰ γυναίκα... Μὰ μὲ ποιά γυναίκα;—Μιὰ φερὰ μοῦπλεξε τὸ ἐγκώμιον μιὰς κάποιας δεσποινίδας Χόλξενδορφ.—Πρέπει νὰ συνεδέθηκε στενὰ μ' αὐτὴ τὴ γυναίκα καὶ φαίνεται πὼς θάχε κανέναν πατέρα ἢ κανέναν ἀδερφὸ ποῦ ζήτησε ἀπὸ τὸ Χόλμ τὰ γράμματα καὶ τὶς φωτογραφίες τῆς.

—Μὰ πὼς λοιπόν; τρελλάθηκε;

Πέρασε λίγος καιρός. Ἐνα ὥραιον πρωὶ ὁ νέος πηγαίνει στὸ σπίτι τοῦ Ἰψεν. Εἶταν ἔπως καὶ πάντα. Ἦστερ' ἀπὸ μερικὰς κουβέντες πάνω σὲ ζήτηματα δίχως ἐνδιαφέρο ὁ Ἰψεν τὸν ρωτᾷ: «Γιατί μοῦ γυρίσατε πίσω τὰ γράμματά μου;»—«Μὰ δὲ σὰς τὰ γύρισα πίσω!»—«Δὲν εἶχατε κάποτες ἀλληλογραφία μὲ μιὰ κάποια δεσποινίδα Χόλξενδορφ;»—«Ὁ Χόλμ μ' ἐκπλήξει: «Πραγματικά».—Δὲ σὰς γύρεψαν τὰ γράμματα ποῦχατε λάβει ἀπὸ κείνην;»—«Πὼς τὸ ξέρετε;»—«Μπερδέψατε τὸν ἕνα μὲ τὸν ἄλλο γιατί καὶ τοῦς δυὸ μᾶς ἀγαπεύσατε πολὺ».

Ὅσο κ' ἂ μίλησε ὁ νέος ὁμορφα καὶ μὲ τὸν πῶ δικαιολογητικὸ τρόπο, τὸ πρᾶμα δὲν ἔπαψε νὰ βασανίζει τὸν Ἰψεν ποῦ ζήτηγε μὲ κάθε τρόπο νὰ μάθει τί τοῦ συνέβαινε. Πήγε λοιπὸ στὸ ξενοδοχεῖο Λαϊνφέλερ, στὸ Μόναχο, καὶ παρακάλεσε τὸ θυρωρὸ νὰ τοῦ πεῖ ποιὸς εἶναι οἱ συνήθειες τοῦ κ. Χόλμ. Ὁ πορτιέρης τοῦ ἀπάντησε: «Κατὰ κανόνα δὲ δίνουμε πληροφορίες